הא תו ל"ל מה טעם קאמר מה טעם נשפך על הרצפה ואספו אין טעון כיבוס לפי שאין טעון כיבוס אלא דם שנתקבל בכלי וראוי להזייה: ראוי להזאה: למעוטי מאי למעוטי קיבל פחות מכדי הזייה בכלי זה ופחות מכדי הזייה בכלי זה דתניא רבי חלפתא בר שאול אומר קידש פחות מכדי הזייה בכלי זה ופחות מכדי הזייה בכלי זה לא קידש איבעיא להו בדם מהו הלכתא היא ומהלכתא לא גמרינן או דלמא התם מ"ט דכתיב וטבל במים ה"נ כתיב וטבל בדם תא שמע דא"ר זריקא א"ר אלעזר אף בדם לא קידש אמר רבא תניא וטבל ולא מספג בדם עד שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרו מן הדם מן הדם שבענין ואיצטריך למיכתב בדם דאי כתב רחמנא וטבל ה"א אע"פ דליכא שיעור טבילה מעיקרו כתב [רחמנא] בדם ואי כתב רחמנא בדם ה"א אפילו מספג כתב רחמנא וטבל מן הדם שבענין למעוטי מאי אמר רבא למעוטי שיריים שבאצבע מסייע לרבי אלעזר דאר"א שיריים שבאצבע פסולין א"ל רבין בר רב אדא לרב (א) אמר תלמידך אמר רב עמרם תנינא היה מזה וניתזה הזאה מידו עד שלא הזה טעון כיבוס משהזה אין טעון כיבוס מאי לאו ה"ק עד שלא גמר מלהזות טעון כיבוס משגמר להזות אין טעון כיבוס לא ה"ק עד שלא יצתה הזאה מידו טעון כיבוס משיצתה הזאה מידו אין טעון כיבוס איתיביה אביי גמר מלהזות מקנח ידו בגופה של פרה גמר אין לא גמר לא א"ל גמר מקנח ידו בגופה של פרה לא גמר מקנח אצבעו בשלמא גמר מקנח ידו בגופה של פרה שנאמר ושרף את הפרה לעיניו אלא אצבעו במאי מקנח אמר אביי בשפת מזרק כדכתיב כפורי זהב: **מתני'** ניתז על העור עד שלא הופשט אינו טעון כיבוס משהופשט טעון כיבוס דברי רבי יהודה רבי אלעזר אומר אף משהופשט אינו טעון כיבוס (ב) אלא מקום הדם ודבר שהוא ראוי לקבל טומאה וראוי לכיבוס אחד הבגד ואחד השק ואחד העור טעונין כיבוס והכיבוס במקום קדוש ושבירת כלי חרס במקום קדוש ומריקה ושטיפה בכלי נחושת במקום קדוש זה חומר בחטאת מקדשי קדשים: **גמ'** מנהני מילי דת"ר בגד אין לי אלא בגד מנין לרבות עור משהופשט ת"ל אשר יזה עליה תכבס יכול שאני מרבה עור עד שלא הופשט תלמוד לומר בגד מה בגד הראוי לקבל טומאה אף כל הראוי לקבל טומאה דברי ר' יהודה רבי אלעזר אומר בגד אין לי אלא בגד מנין לרבות שק

הא תו למה לי. למיתני אין טעון כיבוס אלא שנתקבל בכלי הא תנא ליה נשפך על הרצפה: **קיבל פחות מכדי הזייה בכלי זה.** וחזר ועירב: **דתני ר' חלפתא.** לגבי מי חטאת: **קידש.** מי חטאת באפר פרה: **לא קידש.** כדבעי טעמא ואזיל: **בדם מהו.** גבי חטאת הפנימית קיבל פחות מכדי הזייה כו' וחזר ועירב מי הואי קבלה או לא: **הלכתא.** גבי מי חטאת: **ומהלכתא לא גמרינן.** מילתא אחריתי דקי"ל (שבת דף קלב.) אין דנין מהלכה: **וטבל במים.** מדקרינן במים ולא קרינן בממים משמע במים הנזכרים למעלה לענין קידוש שיהא בשעת קידוש שיעור טבילה: **ה"נ הא כתיב וטבל.** הכהן את אצבעו בדם שיהא בדם הראשון שיעור טבילה מתחילתו: **מספג.** מקנח בשולי הכלי או בדופנותיו: **שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרא** גרסינן. כדפרי' בדם הראשון משמע: **מן הדם.** והזה מן הדם: **שבענין.** מדם האמור בענין טבילה שהזה ממנה לאשונה יזה את כולן שצריך לחזור ולטבול בו אצבעו על כל הזייה (ג) טבילה ולמעוטי שירים שבאצבע דהאי מן הדם קרא יתירא הוא דלא צריך למיכתב אלא והזה ז' פעמים: **אע"ג דליכא שיעור טבילה מעיקרא.** הואיל ואיכא שיעור בשעת טבילה: **להכי איצטריך למיכתב בדם.** דמשמע בדם שהוזכר לענין קבלה: **אמר רב עמרם תנינא.** תיובתא לר' אלעזר: **היה מזה.** בחטאות הפנימיות וניתזה הזאה מידו על הבגד: **עד שלא גמר כל הזאות טעון כיבוס.** ואפי' ניתז בין הזאה להזאה משירים שבאצבע. אלמא שירים שבאצבע כשרין דאי פסולין אמאי טעון כיבוס: **עד שלא יצתה מידו.** משטבל טעון כיבוס משיצתה הזאה מידו לאחר טבילה דהוי להו שירים באצבע אין טעון כיבוס: **גמר מלהזות.** במס' פרה (פ"ג מ"ט) תנן לה גמר מלהזות ז' הזאות שמזה בהר המשחה כנגד פתחו של היכל דכתיב (במדבר יט) אל נכח פני אהל מועד: **מקנח ידו בגופה של פרה.** שאף דמה טעון שריפה כדכתיב את עורה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישרוף [שם]: **אלא אצבעו.** בין הזאה להזאה: **במה יקנח.** בגופה של פרה לא מצית אמרת שילכלך אצבעו בגוף הפרה וידבקו בו נימין: **כפורי זהב.** גבי כלי שרת כתיב בספר עזרא והן מזרקין ועל שם שמקנח בו אצבעו קרי להן כפורי לשון וכפר ידיה לגירון קיסר (גיטין דף נו.): **מתני' עד שלא הופשט אין טעון כיבוס.** טעמא מפרש בגמרא דבעינן ראוי לקבל טומאה בלא חסרון מלאכה: **אף משהופשט.** כל זמן שלא נתקן להיות כלי אין טעון כיבוס דבעינן דבר המקבל טומאה שאין מחוסר אפילו מחשבה: **אלא מקום הדם.** ולא כל הבגד: **ודבר הראוי לקבל טומאה.** ואע"פ שמחוסר מחשבה ובלבד שלא יהא מחוסר מלאכה וטמאה כרבי יהודה: **וראוי לכיבוס.** בגמרא [לד.] מפרש למעוטי מאי: **במקום קדוש.** בעזרה: **ושבירת כלי חרס.** שבישל בה חטאת במקום קדוש. ובגמרא [לד:] יליף לה: **זה חומר.** לכיבוס קאי: **גמ' מה בגד הראוי לקבל טומאה.** דאין לך בגד קטן שאינו ראוי לקבל טומאה אם חישב עליו לכלי כמות שהוא אף כל כו' ועור משהופשט ראוי לקבל טומאה אם חישב עליו לעבדה כמו שהיא אבל כל זמן שלא הופשט אינו ראוי לכלי: **אין לי אלא בגד.** סתם בגדים שבתורה צמר ופשתים: **שק.** מנוצה של עזים: וכל

מה טעם קאמר. מתוך התירוץ משמע דהא דקשיא ליה הא תו ל"ל קאי אלפי שאין טעון כיבוס כו' ותימה ונשפך על הרצפה למה לי הא שמעינן לה מניתז מן הצואר: **אלא אצבעו במאי מקנח.** בפ"ק דמנחות (דף ז:) פי' בקונטרס לפי שהיה מזה מלמטה בהר המשחה אל נכח פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר והילך היה יורד בין כל הזאה והזאה מהר המשחה לקנח בגוף הפרה וקשה מהא דאמר לקמן בריש פרק בתרא (דף קיג.) שחיטה שלא כנגד הפתח פסולה שנאמר ושחט והזה מה הזאה כנגד הפתח אף שחיטה כנגד הפתח דמשמע שהיה הכל במקום אחד ונראה כמו שפי' כאן בקונטרס שלא היה יכול לקנח אצבעו בגוף הפרה שלא יתלכלך אצבעו מן הנימין והכי נמי אשכחן דחיישינן לנימין פרק כל כתבי הקדש (שבת קכ:) גבי מפשיטין את הפסח עד החזה: **מנין לרבות שק וכל מיני בגדים כו'.** מדאוקי ריבויא לשק וכל מיני בגדים משמע דעור אף משהופשט לא בעי כיבוס לרבי אלעזר וגרסי' במילתיה יכול שאני מרבה את העור משהופשט כדפי' בקונטרס ול"ג עד שלא הופשט דא"כ הוה משמע משהופשט בעי כיבוס וזה אינו דר"א לא מביא אלא שק ומיני בגדים ושמעינן ליה נמי במתני' דאף משהופשט אין טעון כבוס זה אינו דיוק דאדרבה דעור משהופשט ואינו מחוסר שום דבר לא תיקון ולא מחשבה לקבל טומאה טעון כבוס אפילו לר"א דהא (משהופשט נמי) לא ממעט אלא מטעם דבעינן דבר המקבל טומאה כדאיתא בברייתא אלמא אי מקבל טומאה השתא טעון כיבוס ובסמוך נמי קאמר עולבא שחישב לקצעה איכא בינייהו דלרבי אלעזר לא בעי כיבוס משום דאינו מקבל טומאה עד שיקצענה אבל אם קצעה או לא חישב לקצעה דהשתא אי מקבל העור טומאה טעון כיבוס והא דמרבי שק ושאר מיני בגדים משום דאפילו הני דאינן בכלל בגד כי אם צמר ופשתים כדפרש"י וצריך יתור לרבותם וה"ה דמההוא יתור נמי אתי עור ואי גרסי' בר"א משהופשט מיירי שעדיין צריך מחשבה קודם שיקבל טומאה או צריך שיבטל מחשבתו שחישב העולבא לקצעה וכן פרש"י דהשתא אינו מקבל טומאה לא בעי כיבוס ולרבי יהודה בעי כיבוס כיון דראוי לקבל בלא מעשה ע"י יחוד מודי אבל ר"א לא מיירי בעור שצריך תיקון ומעשה קודם שיקבל טומאה דההוא אפי' רבי יהודה מודה דלא בעי כיבוס דהא אינו ראוי לקבל דהא מחוסר מעשה אבל קשה אי גרים משהופשט מאי בעי מאי בינייהו ליבעי פירוש דר"א עור משהופשט דאינו מקבל טומאה השתא אבל ראוי לקבל ע"י מחשבה היכי משכחת לה דאי מחוסר מעשה אפי' רבי יהודה מודה דהא אינו ראוי מיהו היינו נמי מאי בינייהו דקאמר שצריך לעשות הנעילה מכח דברי שניהם ואי גרסינן אף במילתיה דר"א עד שלא הופשט א"ש דבעי מאי בינייהו אבל קשה ממתניתין אי גרים אף משהופשט: הג"ה השתא אפילו גרם משהופשט ע"כ לא פליגי ר"י ור"א אלא דר"י דריש מה בגד ראוי לקבל טומאה ור"א דריש מה בגד מקבל טומאה ומשום הכי ר"י דדריש ראוי מרבה עור משהופשט דראוי לקבל טומאה במחשבה ואין מחוסר מעשה ור"א דדריש מקבל ממעט עור שהופשט אע"ג דראוי משום דבעי דבר המקבל טומאה שאין מחוסר אפילו מחשבה אבל לאחר מחשבה מקבל טומאה בלא שום מעשה דאי מחוסר מעשה אפילו ר"י מודה דלא בעי

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פי"ט מהלכות פרה הלכה ג:
יז ב מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הלכה ט:
יח ג מיי' שם הלכה ח ופ"ג מהלכות פרה הלכה ב:
יט ד מיי' פרק ח מהל' מעה"ק הלכה ח:
כ ה מיי' פ"ג מהלכות פרה הלכה ב [ועי' לח"מ פ"ה מהל' מעה"ק ה"ח]:
כא ו מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הלכה ח:
כב ז מיי' שם פ"ח הלכה ה:
כג ח ט מיי' שם הלכה ד:
כד י מיי' שם הלכה ג:
כה כ מיי' שם הל' יא והל' א:
כו ל מיי' שם הלכה א:

תורה אור השלם

1. וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה עַל הָאֹהֶל וְעַל כָּל הַכֵּלִים וְעַל הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם וְעַל הַנֹּגֵעַ בַּעֶצֶם אוֹ בֶחָלָל אוֹ בַמֵּת אוֹ בְקָבֶר: במדבר יט, יח
2. וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם וְהִזָּה מִן הַדָּם שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה אֶת פְּנֵי פָּרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ: ויקרא ד, ו
3. וְשָׂרַף אֶת הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת עֹרָהּ וְאֶת בְּשָׂרָהּ וְאֶת דָּמָהּ עַל פִּרְשָׁהּ יִשְׂרֹף: במדבר יט, ה
4. כְּפוֹרֵי זָהָב שְׁלֹשִׁים כְּפוֹרֵי כֶסֶף מִשְׁנִים אַרְבַּע מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה כֵּלִים אֲחֵרִים אָלֶף: עזרא א, י
5. כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלֶיהָ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ: ויקרא ו, כ

הגהות הב"ח

(א) גמ' לרב עמרם תלמידך אמר רב עמרם: (ב) במשנה כיבוס אינו טעון כיבוס אלא מקום הדם: (ג) רש"י ד"ה שבענין וכו' הזייה טבילה הס"ד ואח"כ מ"ה אף על גב דליכא וכו' לענין קבלה הס"ד ואח"כ מ"ה למעוטי שיריים וכו' פעמים הס"ד ואח"כ מ"ה אמר רב עמרם:

שינויי נוסחאות

א] נ"ל ואיבעיא. וכ"ה במנחות ז ע"ב (יהגרי"ב): ב] תא שמע נמחק. ונ"ל ואיתמר א"ר זריקא. וכ"ה במנחות (ח"י): ג] נ"ל תניא נמי הכי וטבל (גליון): ד] נ"ל מעיקרא. וכנ"ל בסמוך (שי"מ): ה] למיכתב וטבל ואיצטריך למיכתב בדם (שי"מ): ו] לרבא (יהגרי"ב): ז] אמרי תלמידך כל"ל (יב"ש. וכ"ה ביומא נ ע"א): ח] תיבות מפני מילי דת"ר ליתא בכי"ל ומרי"ל, אלא ת"ר בלבד גרס: ט] נ"ל כדמפרש (שי"מ): י] הלכתא היא גבי (שי"מ): יא] בכ"פ דנין קל וחומר מהלכה: יב] במים ולא קרינן בממים (שי"מ): יג] בדם (שי"מ): יד] בענין שהזה ממנו טבילה ראשונה מזה (שי"מ): טו] טבילה להכי מי' הד"א (צ"ש): טז] נ"ל הזאה (שי"מ): יז] שבאצבע (שי"מ): יח] נ"ל לעצבא (שי"מ): יט] בכ"מ נוסף והי"ה לשריפה שהיה שם: כ] דמשהופשט (שי"מ): כא] נ"ל מרבה (שי"מ): כב] נ"ל אבל זה (צ"ק): כג] תיבת אי נמחק (צ"ק): כד] נ"ל אינן (שי"מ): כה] שחישב על העוצבא (ישב"י): כו] נ"ל ומשי"ה לא בעי (שי"מ): כז] נ"ל לחודא (צ"ק): כח] נ"ל מיד (שי"מ): כט] ממתני' דגרים אף כנ"ל (ח"י). ועי' טה"ק דנוהג כלפנינו ומפ' שהיה לפניהם תקנת נוסחאות דלא הוי גרסי' במתני' אף משהופשט. ע"ש: ל] והשתא (ח"י):

ליקוטים

והכיבוס במקום קדוש. ע"ד שהקשה מר על הת"כ דדריש גבי מנחה דכתיב במקום קדוש תאכל בחצר אוהל מועד ואיתא בת"כ במקום קדוש יכול בפתוח לויה ת"ל בחצר אוהל מועד אין לי אלא אהל מועד מנין לרבות הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש ת"ל במקום קדוש, וגם גבי חטאת דכתיב תרווייהו במקום קדוש בחצר אהל מועד דריש ג"כ בת"כ דבעינן תרווייהו, ושנויה שם כמו גבי מנחה, ופעתה הקשה כבוד מר דבשלמא גבי אשם דאף דלא כתיב רק במקום קדוש מ"מ אי אפשר לפרש מחנה לויה דאשם איתקש לחטאת. אבל גבי כיבוס בגד שניתז עליו דמבואר במשנה ובגמרא דצריך לכבסו בעזרה מנ"ל דהרי לא כתיב אלא במקום קדוש וגם הר הבית שהוא מחנה לויה בכלל מקום קדוש הוא, ע"כ דברי מר. ובעיקר לשונו של מעלתו שכתב דמבואר במשנה ובגמרא שצריך לכבסו בעזרה. אני בעניי לא מצאתי לא במשנה ולא בגמרא גבי כיבוס זכר העזרה כלל, אבל לשון המשנה בפרק דם חטאת דף צ"ג ע"ב והכיבוס במקום קדוש, והרי גם בקרא כתיב במקום קדוש ואעפ"כ מבואר הדבר במשנה שהכיבוס במחנה שכינה שהרי במשנה שאחר זה איתא בגד שיצא חוץ לקלעים נכנס ומכבסו במקום קדוש [והג"ה מבן המחבר. עיין ברמב"ן בפירושו על התורה בפ' צו כתב תכבסו במקום קדוש עד וכל חטאת, החמיר הכתוב דם הנבלע בבגד לעשותו כאשר היה קודם הדיה שלא יצא חוץ לקלעים ואמר וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר ואף במקום קדוש הוא נשבר והחרסין נבלעין במקומם ואין עושין בו מריקה ושטיפה כלל וכן המריקה

מסורת הש"ס

א) מנחות ז: [כל הסוגיא בלחה שינויים], ב) [שם], ג) ת"כ שם ה"ט, ועי' ירושלמי יומא פ"ה ה"ד, ד) יומא נ. מו"ק כד. מנחות ז: כו:, ה) ת"כ צו פ"ו ה"ה, ו) מנחות ז: [פרה פ"ג מ"ט], [לעיל כ:], מנחות שם, ח) עי' ת"כ שם ה"ו, ט) [לקמן צד.], י) ת"כ שם ה"ז, כ) עיקרא דהך מילתא בנזיר נז., ל) עי' תוס' ורש"ק, מ) שבת כו:, נ) ד"ה גמר וד"ה בשלמא, ס) ועי' במנחות שם בתוד"ה, ע) [ועי' סיטב תוס' מנחות ז: ד"ה אלא]

מוסף רש"י

קידש פחות מכדי הזייה. כדי שיטבול האזוב ויזה: לא קידש. ואע"פ שחזר ועירבו לאחר קידוש, קידוש זה הוא נתינת מים על האפר: בדם מהו. אם קיבל מדם פרים ושעירים הנשרפים שטעונין הזייה, וקיבל שיעור ג' הזאות בכלי זה ושיעור ד' הזאות בכלי זה מהו (מנחות ז:): ומהלכתא לא גמרינן. אין דנין מהלכה דלא ניתנה תורה שבע"פ לידרש בי"ג מדות (שבת קלב.): אמר רבא תניא. דבדם לא קידש: וטבל. בדם: ולא מספג. מקנח אצבעו בדופני הכלי: בדם. משמע שיהא שיעור דם מעיקרא (מנחות ז.). תחלת קבלה ראשונה למעוטי קיבל פחות מכדי [טבילת אצבעו] בכלי זה ופחות מכדי [טבילת אצבעו] בכלי זה ועירבן ילפינן מבדם, מדקרינן וטבל בדם ולא קרינן בדם, משמע בדם שהיה כבר משעת הלפישה (שם): אע"פ דליכא שיעור טבילה מעיקרו. דלא קיבל שיעור כל הזאות מעיקרו ובלבד שיהא בשעת כל טבילה וטבילה כדי שיעור שלא יספג: כתב רחמנא בדם. דמשמע בדם למעיקרא: למעוטי שיריים שבאצבע. שצריך לטבול אצבעו בין כל הזאה והזאה, דהכי משמע והזה מן הדם האמור בענין למעלה וטבל הכהן אצבעו בדם, מאותו דם שבכלי שטובל בו יזה כל הזאות ולא משיריים שבאצבע (מנחות ז:): אמרי תלמידך. תלמידך אומרים משמיה דרב עמרם (מנחות כו:): היה מזה. כהן מזה מטלת, כגון פרים ושעירים הנשרפין: עד שלא הזה. דאכתי לא היתה דם שנפל על הבגד לכולת פנים, אמיה דם. ישטון הבגד כיבוס, דכתיב ואשר יזה מדמה על הבגד וגו', ואם משהזה נפל לא אמיה דם: עד שלא גמר מלהזות. כל ז' הזאות וקתני דטעון כיבוס ואפילו לא נפל אלא משירי אצבע, אלמא כשרין להזאה: עד שלא יצתה הזאה מידו. על הפרוכת נפל על הבגד, טעון כיבוס, דעיקר ההזאה נפל עליו, אבל משיצתה הזאה מידו נפל על הבגד, דהיינו משיריים שבאצבע, אין טעון כיבוס: גמר אין לא גמר לא. אלמא שיריים שבאצבע כשרים ולא בעי קינוח: בשלמא גמר מקנח ידו בגופה של פרה. שהרי פרה לפניו נשרפת לאחר שירד מן ההר דכתיב ושרף את הפרה לעיניו: אלא אצבעו. בין כל הזאה והזאה במאי מקנח. וכי בין כל הזאה והזאה ירד מהר המשחה לקנח בגוף הפרה (מנחות ז.): בשפת מזרק. ירד ולא לתוכו ... וכפורי קרי למזרקין כפורי והכי כפ' עזרא, ע"ש שמקנח ידו בו כדאמרי' במסכת גיטין (נו.) וכפר ידיה בכותלא דגבלא (מנחות ז:):

שיטה מקובצת

ואי כתב רחמנא בדם הוא ... כ"כ גליון מספר ישן, פי' דהא דדרשינן בדם להעיקרא אין מוכחה מאי שיהא בו שיעור טבילה אלא ת"כ קאי אוטבל, להכי כתב רחמנא ועבל ע"כ. וכן פרש רבינו ... ה"ק עד שיצא גמר מלהזות טעון כבוס. פי' ואעפ"י שלאת כבר הזאה מתחת ידו, אלמא שיריים ראויין הם עדיין להזות מהן שאם לא כן אמאי טעון כבוס. ועוד וכולי ס"ד לומר הכי ויהא קתני רישא דהזאה על כל הזאה טבילה משמע משום דשיריים פסולים. וכן פי' בס הספר מסלקן ... להפשת ס"ד לאו משום דשיריים פסולין אלא גזרת הכתוב היא דכתיב ילקח מדמה ויזה שבע פעמים וקתני שבע פעמים אלקה